

Térkapuk

Malcolm J. Hunt

Szögezzük le, a „térkapu” egy összefoglaló név számos, elvében, működésében és hatékonyságában jelentősen eltérő módszerre, amelyek szinte egyetlen közös eleme az azonos cél: közvetlenül összekötni az anyagi sík két térben távoli pontját!

Ennek Ynev történelme folyamán szinte valamennyi mágiahasználó faj, nép kitanulta a titkát, de egy percre se higgyük, hogy ugyanarra az eredményre jutottak. Más elv alapján működik egy aquir mágiával nyitott térkapu, mint egy crantai, kyr, godoni vagy pyarroni (a szakrális mágia segítségével nyitott kapukról nem is beszélve), ahogy magának a mágiának az elmélete, egész megközelítése is teljesen más volt az említett népek esetében.

Hogy a különbségek mértékét megértsük, alkalmazzunk analógiát! Ha a térkapu fegyver, akkor az aquir térkapu buzogány, a kyr kapu kard, a godoni mágiával létrehozott pedig nyílvessző. Mindhárom fegyver, és mindháromnak az elsődleges célja az, hogy sebet okozzon, de gyakorlatilag sem működésükben, sem formájukban, sem elkészítésük módjában nem találunk közös elemet.

Nem csak a készítéshez használt mágia eredete szerint tehetünk azonban különbséget a térkapuk között, hanem a felhasználás időtartama szerint is, ugyanis jellegükből adódóan eltérő szabályok vonatkoznak az állandó és az ideiglenes térkapukra. Valamennyi térkapu a manahálóból nyeri a működéséhez szükséges erőt, nem mindegy azonban, hogy milyen mértékben és módon teszi ezt.

Ideiglenes térkapu szinte bárhol létrehozható, azonban a mágikus energia olyan mértékű pazarlásával jár együtt, ami számos hátrányt rejt magában. Egyrészt, bármilyen hosszú időtartamra is tervezi létrehozni egy nagyhatalmú varázsló a térkaput, maga a varázslat előbb-utóbb feléli a környezetében található manát, majd annak hiányában megszűnik létezni. A másik hátránya az ideiglenes térkapunak nem ennyire egyértelmű: a mana áramlására érzékeny személyek (varázslók, Adron papjai, számos ősi lény, stb.) azonnal megérik, ha a közelükben a mana ilyen mértékű igénybevétele történik. Harmadik hátránya az ideiglenes térkapunak, hogy elég kiszolgáltatott bizonyos térmágiát gátoló védekező mágiákkal szemben, megnyitását általában már egy közönséges rúnatorony is megakadályozza. Mindezen hátrányok ellenére kétségbevonhatatlan előnye azonban az efféle módnak, hogy viszonylag gyorsan létrehozható és azonnali utazást tesz lehetővé, amely tulajdonságokkal az állandó térkapuk nem feltétlenül rendelkeznek.

Az állandó térkapuk ugyan nem forgatják fel az ideiglenesekhez hasonló mértékben a manahálót, működésük sokkal kevesebb mágikus erőt igényel, viszont elkészítésük sokkal időigényesebb, ráadásul a „egyszerű” varázshasználóét jóval meghaladó tudást feltételez, amellyel csupán a térmágia rejtelseiben rendkívül jártas mágusok rendelkeznek.

Állandó térkapu ugyanis nem hozható létre mindenütt, a leendő kapu helyét geomantikus módszerekkel, a földmélyi áramokhoz igazodva kell meghatározni. E földmélyi áramok óriási erőfeszítésekkel fölerősíthetők, és így egy adott helyet utólag is térkapu létesítésére alkalmassá lehet tenni (ezt tették a crantaiak kőköreikkel és sziklasoraikkal, és ez a magyarázata a hetedkori állandó térkapuk tekintélyt parancsoló boltíveinek is), de az alkalmasság csak erősíthető, meg nem teremthető. Bármilyen hatalmas térmágus legyen is valaki, arra teljesen alkalmatlan helyen nem fog tudni állandó térkaput létesíteni. (Legfeljebb akkor, ha több országrésznyi területre kiható építkezésekkel megfelelő geomantikus mintákat hoz létre, amelyek a megfelelő irányba fókuszálják a földmélyi áramokat. Bizonyos romok és egyes kyr feljegyzések szerint a crantaiak néhány esetben megpróbálkoztak ezzel is.)

Egy állandó térkapu létesítése több évig, vagy akár évtizedekig tartó munkát igényel mindkét oldalon, ami jelentős költségvonzattal jár, viszont a mindkét oldalon elvégzett térmágikus és geomantikus tevékenység eredményeképpen a kapuk működése abból a szempontból megbízhatóvá válik, hogy nem lesz kiszolgáltatott a különféle, térmágiát akadályozó praktikáknak.

Minden valószínűség szerint az állandó kaput létrehozó mágiatípustól függ az utazás módja, tehát az, hogy az utazó azonnal megérkezik-e a túloldalra, vagy esetleg hosszabb-rövidebb sétát kell tennie a kapukat elválasztó köztes terekben, ahogy az is, hogy utóbbi esetben milyen köztes térről beszélhetünk. Egyes utazók egyenesen több hetes útról számoltak be a Pentád közismerten megbízhatatlan kapujának esetében!

Az állandó térkapukkal kapcsolatos feladatok nem érnek véget a megnyitással, az ideiglenesekkel ellentétben folyamatos felügyeletet igényelnek. (A „folyamatos” évszázados viszonylatot takar, nem pedig minden pillanatot.) A manaháló és a földmélyi áramok ugyanis állandóan változnak, alakulnak. (Maguk a managócok is „vándorolnak”. Például az ötödkorban Enrawell minden bizonnyal legalább olyan erős, vagy még erősebb mágikus gócpont volt, mint amilyen most Shulur. Valószínűsíthető – különösen az Égi Templom újbóli megjelenése után –, hogy idővel az ó-pyarroni managóc is északabbra, Új-Pyarronba fog tolni, ahogy a godoni góc is Tela-Bierrába került.) E változás rendkívül lassú, így ez a probléma fel sem vetődik a csak rövid időre nyitott kapuk esetében, de komoly gondot okoz azoknál, amelyeknek akár korokon keresztül kellene működniük.

Állandó kapuk esetében, ahogy a megnyitásuk, úgy a felügyeletük – és esetleges ideiglenes lezárásuk – is térmágusok közreműködését igényli, ezért nem véletlen, hogy csak a legnagyobb, legbefolyásosabb államok engedhetik meg maguknak azt, hogy efféle térkaput létesítsenek. (Nem is beszélve a politikai elkötelezettség szükséges fokáról egyes államok viszonylatában.) A szükséges felügyelet elmaradása esetében a kaput nem lehet az idővel szükségszerűen megváltozó körülményekhez igazítani, így a működése során „hibák” jelentkezhetnek. Ez tapasztalható a pentádbeli esetében éppúgy, mint sok más régi, ismeretlen működésű kapunál. E hiba jelentkezhet úgy, hogy az átutazókon rosszul érzet vesz erőt, esetleg megöregednek, vagy egyenesen elvesznek. (Az állatok megérik az efféle megbízhatatlan kapukat, és általában csak erőszakkal lehet őket rávenni arra, hogy átmerészkedjenek rajtuk.)

A rendszeren felügyelt kapuk esetében azonban ilyesmitől nem kell tartani. Ha valaki nem érezik meg oda, ahová indult, abban sokkal inkább a térmágusok rosszsallását kell feltételezni, mint a kapu megbízhatatlanságát.

A térkapu tehát számos ok miatt nem váltak, nem válhattak a kereskedelem és a hadászat kizárólagos szereplőivé. A megbízhatóan működő kapukon jelentős kereskedelem folyik – Erion óriási népességének élelemmel való ellátása például számottevő arányban így történik –, jókora bevételhez juttatva az áthaladó forgalmat megvámoló uralkodókat, akik hasznát azonban általában lefölözik a kapura felügyelő térmágusok. A kapukon keresztül zajló kereskedelem azonban nem lehet kizárólagos, hiszen bármilyen hatalmasak is legyenek a kapuként szolgáló boltívek, egyszerűen túl szűkek ahhoz, hogy minden rajtuk keresztül történjen. Bizonyos helyek jellegüknél fogva sem alkalmasak arra, hogy éjt nappallá téve folyamatosan ökrösszekerek vonuljanak rajtuk keresztül. Képzeljük csak el, amint Tela Bierrán, vagy az erigowi Belsővárosban áthajtanak egy gulyát! Vagy gondoljunk bele abba, milyen időigényes feladat csupán az átkelési díj beszedése mindenkitől, nem is beszélve az ilyenkor szokásos mágikus és hétköznapi ellenőrzésekről! Épp ezért tipikusan – kivételnek tekinthető a már említett Erion – nem a nagymennyiségű holmik kereskedelme zajlik a kapukon keresztül, hanem inkább a luxuscikkek (ékszer, drágakő, illatszer, selyem, bársony, fűszer, stb.) forgalma jellemző.

Mindezt figyelembe véve leszögezhetjük, hogy a kapukon keresztül folyik kereskedelem, ám nagyságrendileg nem összevethető a kereskedelem hagyományos módjaival, amelyek már

csak azért sem tűntek el, mert a kapukig is el kell juttatni valahogy az árut. Hiszen Ynev hatalmas, viszont aránylag kevés megbízhatóan működő állandó kapu létezik. Könnyen belátható, hogy például Abu Baldekből, vagy El Hamedből egyszerűbb és – még az ordani vámmal együtt is – olcsóbb közvetlenül hagyományos karavánúton szállítani az árut (jellemzően gabonát és élőállatot) Erionba, mint majdnem ugyanekkora utat megtenni az ellenkező irányba, hogy a méregdrága abadanai kapun keresztül lehessen megérkezni a Városok Városába. (Vagy szintén jókora utat megtéve megérkezni a Hat Városba, onnan hajóval vagy térkapuval eljutni Pyarronba, ahonnan egy igencsak költséges újabb térkapuval megérkezni Erionba.)

A hadászat területén némileg más a helyzet. Az állandó térkapuk helyüknél és közismert voltuknál fogva általában nem jelentős szereplői a mindenkori stratégiának. Sem a gyakran változó hadszíntereken küzdő csapatok ellátása, utánpótlása nem megoldható a segítségükkel, sem a csapatösszevonásra nem alkalmazható. (Pl. könnyű belátni, hogy ha a terv Tiadlan tengerparti városainak lerohanása, toroni oldalról ostobaság lenne Ifinbe összegyűjteni az aszisz segédcsapatokat, hogy aztán térkapuval Shulurba érkeve behajózzák őket, majd elvigyék a támadás színhelyére. Sokkal gyorsabb és egyszerűbb egyből odavezényelni a tiadlani partszakaszra az aszisz hajókat!)

Ugyanakkor a térkapuk elfoglalásával óriási veszélybe lehet sodorni egy országot és a vele általában szövetségi viszonyban lévő „másik” államot, így nem véletlen, hogy háborúk esetében szinte azonnal lezárják az állandó kapukat.

Az ideiglenes kapuk ugyanakkor komoly szerephez juthatnak, hiszen jelentős taktikai előnyre lehet a segítségükkel szert tenni. Bár hadseregek mozgatására (rövid időtartama és rendkívül kis áteresztőképessége miatt) alapvetően alkalmatlan, kisebb egységek gyors áthelyezésére kiváló eszköz. Ezek ellen a hagyományos harcászat a már említett rúnatornyokkal és különféle, térmágiát akadályozó praktikákkal védekezik. Szinte kizártnak tekinthető például, hogy egy palánkvár szintjét meghaladó erősségbe egy varázstudó kívülről képes legyen térkaput nyitni.

Északon, ahol a Zászlóháborúk sora követte egymást, a változó méretű határsávban – ami gyakorlatilag a Dwyll Unió és Tiadlan csaknem egész területét, valamint a Pidera és a Vinverio hegységeket jelenti – már szinte képtelenség hatékonyan térmágiát alkalmazni az évezredek során mindkét oldalon bevetett védekező módszerek miatt. Elvégre, ami most dwoon terület, könnyen meglehet, hogy két-három háborúval ezelőtt toroni fennhatóság alatt állt, és akkor épp toroni mesterek gondoskodtak a megfelelő óvó jelekről, rajzolatokról, szertartásokról.

Megjegyzésre érdemes, hogy a varázstudók általában ódzkodnak olyan helyre térkaput nyitni, amit nem ismernek. Számos ereklye, varázstárgy, szentély, vagy egyéb mágikus gócpont is kedvezőtlenül befolyásolhatja a varázslás eredményét és könnyen elképzelhető, hogy nem, vagy nem ott nyílik meg a kapu, ahol a varázstudó tervezte.

Ahogy korábban említettük, állandó térkaput kizárólag térmágusok képesek nyitni, ám ők is csak jelentős erőfeszítések és előkészületek árán, ugyanakkor ideiglenes térkapukat nem csak varázslók, hanem különféle tapasztalati hagyományok követői is tudnak létrehozni. Ilyen az egyes boszorkányrendek által ismert és alkalmazott árnyékkapu, vagy bizonyos tűzvarázslók esetében feljegyzett tűzkapu. Ezekről és a hasonló módszerekről azt érdemes tudni, hogy működésük még a varázslói mágiával létrehozott ideiglenes térkapukénál is megbízhatatlanabb, kiszámíthatatlanabb."

Raoul Renier

Az ynevi térkapukról

Mágiaelméleti fejtegetésekbe én engedelmetekkel nem bocsátkoznék, mivel a nemlétező természeti struktúrák részletekbe menő elemzése írói szempontból teljesen fölösleges és meddő vállalkozás. Csak egymásra épülő légvárakat kapunk eredményül, mindenféle cirkalmas képzeletbeli konstrukciókat, amik ránézésre igen elegánsan festenek ugyan, gyakorlatilag azonban az első böködéésre szanaszét hullanak, mert valós alapok híján már a leírásukhoz használt nyelvi fogalomkészletben sincs közmegegyezés, és az egyes terminus technicusokat ki-ki másképpen értelmezi.

Hangsúlyozom, hogy ez írói alapállás: a szerepjátékban másképpen van, ott a matematikailag definiált játéktechnikai elemekből működőképes konstrukciókat lehet összerakni. Az ilyesmit azonban egy az egyben átültetni az irodalom talajára totális csődöt hozna, a kockacsörgés zajos átszivárgását a novellákba és regényekbe. Én elvből elvetem ezt a metodikát: ahol a narratíva megkívánja, ott a mágikus folyamatok modellezésére különféle valós analógiákat használok, és írás közben ezekre fűzöm fel a gondolatmenetemet. Az alábbiakban szintén ebből a megközelítésből indultam ki.

Egy térkapu megnyitása és működtetése nagy energiákat igénylő, fölöttébb komplex művelet. Következésképpen roppant könnyű kívülről belenyúlni és tönkretenni. Nem a teljes mágikus struktúrát kell ízzé-porrá zúzni – ahhoz legalább ugyanakkora erőráfordítás szükséges, mint a létrehozásához –, hanem elegendő kipöckölni belőle pár kulcsfontosságú elemet, máris összeomlik az egész. És ez még különösebb szakértelmet sem igényel, bármelyik tanulatlan sámán meg tudja csinálni. Analógia: nekem halvány fogalmam sincs a belső égésű motorok működéséről, de egy szimpla svájci bicskával tíz perc alatt gond nélkül hazavágok egyet. Elnyesni a huzalokat, kiszúrni a csöveket, szétcsavarni minden szétcsavarható – ehhez nem kell autószerelőnek lenni.

(Oké, tegyük fel, hogy nem engednek a jármű közelébe, de nem svájci bicskám van, hanem egy nagyobb űrméretű pisztolyom – ami egy Landroverhez képest még mindig csekélység. Annyi eszem ebben az esetben is van, hogy a sofőrre meg a motorházra löjek...)

Az állandó térkapuk fenntartása azért emészt fel nagyságrendekkel több energiát, mert sűrűn körül vannak bástyázva mindenféle mágikus védművekkel, amelyek éppen az ilyen külső beavatkozások ellen védik őket. Ezeket tényleg vagy mindenestül ki kell robbantani a manahálóból – ami csak elképesztő erők mozgósításával megy –, vagy szép sorban, fineszesen feloldani rajtuk az összes védelmet és biztosítékot – ami viszont rengeteg időbe kerül, és bajosan maradhat észrevétlen.

(Na most hogy a szerepjátékban ez hogy működik, arról fogalmam sincs és őszintén szólva nem is túlzottan érdekel. Ynev világán ugyanis az íróké a prioritás, én pedig író vagyok, nem játékfejlesztő.)

A térkapuk Yneven betöltött funkcióját a valós világban talán a légi közlekedéssel-szállítással a legcélszerűbb párhuzamba állítani. Kis távolságokra egyszerűen nincs értelme térkaput nyitni, mert a hagyományos módszerek jóval gazdaságosabbak. A nagy távolságok viszonylatában pedig, amikben Ynev ugyebár nem szűkölködik...

Nos, én például sohasem utaztam repülőn, még – teszem azt – Isztambulba, Nápolyba vagy Barcelonába sem. Elvben megtehettem volna, mégis inkább a buszt, vasutat és hajót választottam, mert az út így tovább tartott ugyan, viszont lényegesen olcsóbb volt, s a két tényező közül számomra ez utóbbi a fontosabb. Ezt a relációt nyugodtan fölvehetjük az ynevi térkapuk vonatkozásában is.

Ami a kereskedelmet illeti, itt az áru fajlagos értéke számít, mert a térkapus szállításra kirótt illetékek bizonyos határ alatt gazdaságtalanná teszik a tranzakciót. A valóságban rengeteg holmit szállítanak repülőgépen, de például kenyérgabonát, vágóállatot, faárut és ivóvizet nem igazán.

A méregdrága illetékek egyébként nem pár kapzsi varázsló bukszáját hizlalják, akik minimális ráfordítással betegre keresik magukat az üzleten. Egy állandó térkapu folyamatos karbantartása és üzemeltetése borzasztóan nagy ráfordítással jár, nyugodtan összevethető egy modern repülőtérrével. Ez nem úgy megy, hogy van egy boltív a placcon, és átvonulnak rajta az emberek. Magán a térkapun kívül fenn kell tartani a biztonságát garantáló mágikus védműveket meg a kommersz infrastruktúrát is, a rendészettől a pénzbeszedő helyeken át az irattárakig. Ilyen költségek mellett teljesen természetes, hogy az utazás és teherszállítás összes szóba jöhető módozata közül a térkapu a legdrágább Yneven.

(És ha a fentiek ellentmondának valamelyik régi Rúna-cikkből előbogarászott díjlistának, azt minden további nélkül el lehet felejteni...)

Az ideiglenes térkapuknak ezzel szemben nem annyira gazdasági, mint hadászati jelentőségük van. Ezek sokkal kevesebb energiaráfordítással létrehozhatók, viszont időtartamuk és áteresztő keresztmetszetük egyaránt jóval korlátozottabb. További posztulálható hátrányaik:

1) Helyben lévő infrastruktúra híján igazodniuk kell a mindenkori terepviszonyokhoz, ami alatt jelen esetben nem a földrajzi terep, hanem a manaháló értendő. Térkapukat egyszerűen nem lehet akárhová nyitni, és ami mágikus értelemben kedvező terepnek minősül, az földrajzilag könnyen lehet egy meredek, jégborította szirtfal vagy egy zajló folyó kellős közepe.

2) A kisebb energiaráfordítás azt jelenti, hogy kiépített védművek híján a térkapu mágikus szövődéke könnyen sebezhető, akár a célterületen elhelyezett védőrúnákkal, akár gyors helyszíni ellenséges reagálással.

3) Az energiával úgy a legkönnyebb takarékoskodni, ha mindenekelőtt a kényelmi szempontokon spórolunk, vagyis egy ideiglenes térkapun utazni nem tartozik a barátságos élmények közé. Fizikai rosszulléttel, érzékszervi dezorientációval, súlyos pszichikai nyomással egyaránt számolni kell.

(Ugyanezek a tételek érvényesek a hosszabb ideje karbantás nélkül maradt, fokozatosan leépülő állandó térkapukra is.)

Mindebből következik, hogy az ideiglenes térkapuk alkalmazására a legkézenfekvőbb valós párhuzam a gyors reagálású, légi szállítású egységeké. (Akik lehetnek légideszantosok vagy helikopteres könnyűgyalogság vagy ilyesmi.) Más szóval, katonailag ez a manőver speciális kiképzést igényel. Egy átlagos regimentet semmi értelme keresztülhajszozni egy ideiglenes térkapun. A teljes szétzúllás állapotában érkeznének meg, és a szűk keresztmetszet miatt az

átvonulásuk olyan sokáig tartana, hogy az ellenségnek bőven lenne ideje közben rájuk roszakasztani az egész mindenséget. (Mert azt ugye nem feltételezzük egy évezredek óta hadszíntérként funkcionáló terepről, hogy a háborúzó felek nem térképezték föl rajta már rég az összes optimális térmágikus hídfőt, és a saját területükre esőket nem tartják állandó megfigyelés alatt?) Analógia: a légi szállítású hadműveleteknél mindig a leszállózóna védelme a legkritikusabb pont, ahová az erősítés és az utánpótlás érkezik.

Mindez nem azt jelenti, hogy térkapukon keresztül nem lehet stratégiai jelentőségű offenzívákat indítani. Lehet – de ezek a támadások olyan volumenű hadműveletek, mint a második világháborúban a Market Garden volt, ennek megfelelő tervezési és mozgósítási igénnyel. Továbbá: a térkapukon átdobott csapásmérő egységek alkalmasak ugyan rajtaütésszerű támadásra és az ellenség felpuhítására, ám önmagukban szart se érnek. Ha nem kapnak idejében támogatást hagyományos úton a helyszínrre vezényelt alakulatoktól, az első meglepetéséből felocsúdó ellenség törvényszerűen szétforgácsolja, elszigeteli és összeroppantja őket.

Ami a kalandozókat illeti, őket – következésképpen a szerepjátékot – a fentiek nem különösebben érintik: joggal feltételezhetjük róluk, hogy életmódjukból adódóan elég edzett a szervezetük a spontán térutazások problémátlan átvészelésére.

Forrás: A Delta Vision kiadó honlapja, M.A.G.U.S.-kiadványok, 2008. április

<http://www.deltavision.hu/forum/viewforum.php?id=30>

Netes népszerűsítés és utánközlés: *Fantasycentrum*